

Психологічні особливості тактики допиту вразливих потерпілих у кримінальному провадженні

ПАСІЧНИЧЕНКО Дмитро*

здобувач кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії
внутрішніх справ

м. Київ, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-4290-5213>

Анотація. Метою статті є висвітлення тактико-психологічних аспектів допиту вразливих потерпілих. Методологічний інструментарій обрано відповідно до окресленої мети, специфіки об'єкта і предмета дослідження. Для виконання поставлених завдань і досягнення мети застосовано сукупність методів і прийомів наукового пізнання, що надали можливість усебічно проаналізувати об'єкт дослідження. Методи формальної логіки (аналіз, синтез, дедукція, індукція, аналогія, абстрагування) дали змогу детальніше усвідомити зміст розглядуваних питань. У дослідженні використано спеціально-правові методи: порівняльно-правовий – під час аналізу норм національного законодавства, наукових категорій, визначень і підходів; метод системного аналізу – для комплексного узагальнення тактичних прийомів під час допиту вразливих потерпілих. Засобами наукового дослідження були наукові праці іноземних й українських авторів, які безпосередньо чи опосередковано здійснювали дослідження питань, що стосуються визначення поняття «вразливі потерпілі», а також криміналістичних рекомендацій щодо них. Наукова новизна полягає у визначенні поняття «вразливі потерпілі» та дослідженні психологічних особливостей проведення допиту за їх участю. Констатовано необхідність розширення сфери застосування протоколу NICHHD не лише під час допиту неповнолітніх, а й під час реалізації цієї слідчої (розшукової) дії за участю осіб, які підпадають під категорію «вразливих».

Ключові слова: кримінальне провадження; криміналістична тактика; криміналістика; тактичний прийом; допит; вразливі потерпілі; міжнародні рекомендації.

Історія статті:

Отримано: 05.02.2024

Переглянуто: 06.03.2024

Прийнято: 08.04.2024

Рекомендоване посилання:

Пасічніченко Д. Психологічні особливості тактики допиту вразливих потерпілих у кримінальному провадженні. *Юридична психологія*. 2024. № 1 (34). С. 134–139. doi: 10.33270/03243401.134.

*Відповідальний автор

Вступ

Складність досудового розслідування кримінальних правопорушень, вчинених щодо категорії вразливих потерпілих, зумовлює необхідність формування тактики проведення слідчих (розшукових) дій (СРД) за їх участю.

Директивою 2012/29 Європейського Союзу, що встановлює мінімальні стандарти щодо прав, підтримки та захисту потерпілих від злочинів, передбачає, що увагу має бути зосереджено на потерпілих, яким завдано значної шкоди внаслідок жорстокості злочину; від злочину, вчиненого з упередженим ставленням або з дискримінаційним мотивом, який, зокрема, міг бути пов'язаний з їхніми індивідуальними особливостями; потерпілим, чий відносини й залежність від суб'єкта злочину робить їх особливо вразливими¹. Водночас кримінальне процесуальне законодавство України не виокремлює таку категорію потерпілих, як «вразливі потерпілі», проте таку термінологію активно використовують і в міжнародних стандартах, і в рекомендаціях щодо змін та доповнень до кримінального процесуального законодавства України. Формально така категорія потерпілих не визначена, тому наявна вразливість потерпілих має бути обґрунтована з посиланнями на міжнародні стандарти в кримінальному провадженні.

Категорія вразливих потерпілих охоплює потерпілих від тероризму, організованої злочинності, торгівлі людьми, гендерно обумовленого насильства, насильства в тісних стосунках, сексуального насильства, експлуатації чи злочинів на підґрунті ненависті, а також потерпілі з інвалідністю (ст. 22). Директива 2012/29 Європейського Союзу, що встановлює мінімальні стандарти щодо прав, підтримки та захисту потерпілих від злочинів, вказує на особливо вразливих осіб або осіб, які опинилися в ситуаціях, які піддають їх особливо високому ризику заподіяння шкоди, наприклад, особи, які зазнали повторного насильства в близьких стосунках, потерпілі від насильства на основі статі або особи, які стали потерпілими від інших видів злочинів у державі, громадянином/кою або резидентом/кою якої вони не є, мають бути забезпечені підтримкою та правовим захистом (п. 38)².

Зазначену категорію потерпілих виокремлено також у практиці ЄСПЛ. Зокрема, у рішенні «Aksoy v. Turkey» (Application No. 21987/93) (п. 98)³ ЄСПЛ

акцентував на особливо вразливому становищі постраждалих від катувань; у рішенні «М.М. та З.М. проти України» (Заява № 4669/20)⁴ суд акцентує на особливо вразливому становищі потерпілих від домашнього насильства. У рішенні ЄСПЛ як критерій особливо вразливого становища визначає, зокрема, вік і психічний стан («Дудка проти України» (Заява № 55912/09)⁵, а у справі «Ісаєва проти України» (Заява № 35523/06)⁶ – психічну хворобу.

Згідно з даними Офісу Генерального прокурора за 2021/2022/2023 роки було вчинено 5148/4718/6517 кримінальних правопорушень щодо дітей та 412/354/597 кримінальних правопорушень щодо осіб з інвалідністю. За січень–березень 2024 року було зареєстровано 1503 кримінальні правопорушення щодо дітей та 266 кримінальних правопорушень щодо осіб з інвалідністю (Reporting on registered...).

Ці дані засвідчують збільшення кількості вчинених кримінальних правопорушень щодо потерпілих досліджуваної категорії. Вразливі потерпілі потребують додаткового забезпечення прав і свобод, зокрема під час досудового розслідування та проведення слідчих (розшукових) дій за їх участю. Увагу привертає проведення вербальної слідчої (розшукової) дії – допиту, оскільки саме під час її реалізації відбувається максимальний психологічний та комунікативний контакт між слідчим і допитуваною особою.

Психологічні особливості тактики проведення допиту досліджували такі вчені: Ю. Чорноус, Н. Резнік, А. Самодін, Г. Нікітіна-Дудікова (2020), В. Гусєва, С. Лукаш, В. Крикун, О. Моргунова, К. Шаповал (2021), П. Цимбал, Г. Власова, Н. Харченко, І. Сорока (2021), Д. Ураков (2023).

Тактику допиту неповнолітніх потерпілих у кримінальному провадженні досліджено в роботах Г. Нікітіної-Дудікової (2022), С. Авраменко (2017), А. Антощука (2023), Ю. Чорноус (2020) та ін.

Водночас тактика допиту вразливих потерпілих не була предметом наукового дослідження.

Матеріали та методи

Для виконання поставлених завдань і досягнення мети застосовано сукупність методів

¹ Directive 2012/29/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 establishing minimum standards on the rights, support and protection of victims of crime, and replacing Council Framework Decision 2001/220/JHA. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32012L0029>.

² Там само.

³ Case of Aksoy v. TURKEY (Application No. 21987/93): decision of the European Court of Human Rights from 18 December 1996. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/fre%7B%22itemid%22:%5B%22001-58003%22%7D%7D>.

⁴ Справа «М.М. та З.М. проти України» (заява № 4669/20): рішення Європейського суду з прав людини від 3 листоп. 2022 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_h64#Text.

⁵ Справа «Дудка проти України». (заява № 55912/09): рішення Європейського суду з прав людини від 4 груд. 2018 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_d84#Text.

⁶ Справа «Ісаєва проти України» (заява № 35523/06): рішення Європейського суду з прав людини від 4 груд. 2018 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_d32#Text.

і прийомів наукового пізнання, що надали можливість усебічно проаналізувати

об'єкт дослідження. *Методи формальної логіки* (аналіз, синтез, дедукція, індукція, аналогія, абстрагування) дали змогу детальніше усвідомити зміст розглядуваних питань. У дослідженні використано *спеціально-правові методи: порівняльно-правовий* – під час аналізу норм національного законодавства, наукових категорій, визначень і підходів; *метод системного аналізу* – для комплексного узагальнення критеріїв допустимості тактичних прийомів.

Результати й обговорення

Отримання інформації, яку зберігають у пам'яті особи, що має відношення до обставин розслідування події, неможливе без спілкування з нею, яке здійснюють у формі допиту (Veselskyi, 1999, p. 26). Допит – це слідча (розшукова) дія, передбачена процесуальним законодавством і спрямована на отримання словесної інформації від допитуваної особи, що сприяє встановленню істини в кримінальному провадженні (Avramenko, 2017). Допит передбачає комплекс усіх необхідних організаційних, процесуальних, криміналістичних, психологічних та етичних аспектів (Antoshchuk, & Zamula, 2023).

На думку Л. Д. Удалової (2007), допит є вербальною дією, його мета – передання отримання інформації про ідеальні відображення, тобто уявні образи, їх носієм є конкретна людина, з якою контактує слідчий.

Складність реалізації цієї слідчої (розшукової) дії за участю вразливих потерпілих полягає у її багатогранності, допит виконує не лише кримінально-процесуальні завдання щодо встановлення обставин, які підлягають доказуванню, а й психологічну, педагогічну та етичну функції.

Розвиток наукових і практичних рекомендацій щодо проведення досудового розслідування кримінальних правопорушень знаходиться в постійному русі й тісному взаємозв'язку з рекомендаціями, викладеними в міжнародних договорах.

Міжнародні стандарти встановлюють гарантії прав свідків і потерпілих не лише шляхом їх формальної фіксації, а й через диференціацію цих категорій залежно від діянь, очевидцями чи жертвами яких вони стали. Міжнародне співробітництво держав є об'єктом дослідження різних науковців, однак взаємодія спільних слідчих груп під час розслідування кримінальних правопорушень залишається на периферії вдосконалення крізь нормативно-правовий, криміналістичний, організаційно-тактичний аспекти. Застосування норм європейських конвенцій, міжнародних, міждержавних і міжвідомчих договорів (угод) з питань діяльності спільних слідчих груп у національній правозастосовній практиці викликає певні складнощі. Крім того, наукове дослідження може

бути реалізованим під час проведення занять зі службової підготовки для того, щоб вивести на вищий рівень діяльність спільних слідчих груп під час розслідування кримінальних правопорушень, що здійснюються на основі не лише процесуальних дій, а й спеціальних тактичних операцій (Adamska-Hallant et al., 2020, p. 37).

З огляду на міжнародні рекомендації щодо диференційованого підходу до вразливих потерпілих, потреби кожного з них слід визначати на основі індивідуальної оцінки потреб, проведеної відповідно до стандартизованої методології. Вона повинна враховувати кілька аспектів, зокрема: а) особу потерпілого (наприклад, вік, стать, приналежність до національних чи будь-яких інших меншин, сексуальна орієнтація, стан психічного здоров'я); б) тип й обставини вчинення злочину, особу підозрюваного/обвинуваченого у вчиненні такого злочину (наприклад, насильство в сім'ї, організована злочинність, стосунки між потерпілим і ймовірним злочинцем, індивідуалізовані ознаки потерпілого, що могли бути фактором вчинення злочину, ризик для інших осіб тощо) (Adamska-Hallant et al., 2020, p. 41).

У положеннях, закріплених у Директиві Європейського парламенту та Ради ЄС №2012/29/ЄС від 25 жовтня 2012 року про отримання мінімальних стандартів щодо прав, підтримки та захисту потерпілих від злочинів¹, акцентовано на важливості розуміння потерпілим стану досудового та судового провадження і можливості самостійно відслідковувати це. Одним із важливих заходів під час досудового розслідування, так само як і судового слідства, є допит.

Аналізуючи міжнародні рекомендації щодо проведення допиту, слід розглянути їх на прикладі такого виду вразливих потерпілих, як діти.

Забезпечення прав дитини в Україні на рівні Європейського Союзу, покращення діяльності омбудсменів з прав дитини, виконання ними покладених на них завдань і функцій, а також розроблення міждержавних стандартів для забезпечення безпеки й добробуту дитини залишаються актуальними завданнями (Nadybska et al., 2020).

Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства закріплено положення, спрямовані на захист дітей під час досудового розслідування, акцентуючи на допиті, які полягають у мінімізації кількості опитувань (35.1 (е)) і запису опитування (35.2). Конвенція містить конкретні положення

¹ Directive 2012/29/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 establishing minimum standards on the rights, support and protection of victims of crime, and replacing Council Framework Decision 2001/220/JHA. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32012L0029>.

також щодо мінімізації кількості опитувань (35.1 (е)) і запису опитування (35.2)¹.

Доволі цікавою та прогресивною є запропонована Г. Нікітіною-Дудіковою (2022) концепція застосування під час допиту алгоритмізованого протоколу NICHD. Знання того, як працює пам'ять, можливості розвитку дітей та умови, які покращують здатність дітей обговорювати свій досвід жорстокого поводження, зокрема і сексуальне насильство, сприяло розробленню навчального інструменту для опитування дітей, відомого як NICHD Protocol (Протокол Національного інституту здоров'я дітей та людського розвитку) (Haldorsson, 2019).

Протокол NICHD було розроблено, щоб забезпечити інтерв'юєрів чіткою структурою, направляючи їх на кожному етапі інтерв'ю та допомагаючи уникнути невдалих стратегій опитування, які можуть призвести до спотворення показань дитини (Lamb, Hershkowitz, Orbach, & Esplin, 2008).

Згідно з результатами аналізу допитів дітей, вони дають значно точніші й ширші показання, коли відповідають на відкриті запитання (Orbach, & Pipe, 2011).

За загальними криміналістичними рекомендаціями щодо проведення допиту, основним завданням слідчого є введення допитуваної особи в процес офіційно-рольового спілкування та встановлення комунікативного контакту з нею.

На відміну від терміна «психологічний контакт», що передбачає загальне емоційне настановлення на основі єдиної мети й інтересів, термін «комунікативний контакт» означає взаємодію з метою обміну інформацією. Комунікативний контакт ґрунтується на усвідомленні необхідності інформаційного спілкування та спрямований на створення умов для одержання певних відомостей. Однак поряд з обміном ідеями він передбачає і обмін настроєм, почуттями. Комунікативний контакт – це ділова міжособистісна взаємодія, інформаційний процес, що ґрунтується на зворотному зв'язку. Він постійно залежить від сигналів, що одержують партнери в спілкуванні, від їх інтерпретації в оцінній сфері осіб, які спілкуються. Не лише слідчий, а й допитуваний постійно виявляє підвищену вибіркову чутливість до певних інформаційних блоків (Pasko, Prudka, Matiienko, & Horoshko, 2022).

Водночас, оскільки до категорії «вразливих потерпілих» входять, зокрема, неповнолітні, особи старшого віку, особи з інвалідністю та інші особи, які набувають зазначеного статусу через пережиті з ними події внаслідок жорстокості кримінального правопорушення, вчинення кримінально караних дій з упередженим ставленням до них або з

дискримінаційним мотивом, або вчинені щодо особи, яка перебуває в залежності від суб'єкта кримінального правопорушення, встановлення як психологічного, так і комунікативного контакту з допитуваною особою вимагає від слідчого вміння взаємодіяти з кожною з окреслених категорій. На практиці це може бути реалізовано шляхом впровадження вузької спеціалізації або шляхом розроблення універсальних рекомендацій до проведення допиту.

Проаналізувавши концепцію протоколу NICHD, доходимо висновку, що використання відкритих запитань має перевагу, оскільки інформація, яку отримують у відповідь на них, імовірно, буде точнішою незалежно від віку допитуваного, і показання будуть розгорнутішими, міститимуть детальніші відповіді, ніж на закриті та конкретні запитання. Такий інструмент допиту забезпечує отримання від допитуваного показань про подію, що сталася, обмежуючи можливість навіювання чи втручання в перебіг їх викладу. Крім того, структурований алгоритм відкритих питань допомагає уніфікувати криміналістичні рекомендації до способу поведінки особи, яка проводить допит, і виключає власну ініціативу, забезпечує творче пристосування тактичних прийомів під час проведення допиту потерпілої дитини, що безумовно є позитивною практикою, з огляду на невисокий рівень обізнаності особливостей дитячої психології та навичок праці з дітьми, які стали жертвами насильства (Nikitina-Dudikova, 2022).

Висновки

Вразливими потерпілими є фізичні особи, які: є малолітніми; мають фізичні, психічні або психологічні чи сенсорні порушення, що не дають їм змоги брати участь у житті суспільства; є потерпілими від торгівлі людьми; є потерпілими від злочину проти статевої свободи та статевої недоторканості особи; є потерпілими від злочину, вчиненого із застосуванням насильства або погрозою його застосування, якщо є підвищений ризик вторинної віктимізації через вік, стать, расу, національність, сексуальну орієнтацію, релігію, стан здоров'я, психічну незрілість, нездатність до самовираження або поточні життєві обставини чи стосунки й залежність від особи, яку підозрюють у вчиненні злочину (стосовно цього елементу в доктрині є зауваження) (Novozhylov, 2021).

З огляду на доволі широке коло осіб, яких може бути охоплено поняттям вразливих потерпілих, слід керуватися універсальними рекомендаціями щодо проведення слідчих (розшукових) дій загалом і допиту зокрема, а саме використовуючи протокол NICHD не лише під час допиту неповнолітніх, а й під час реалізації цієї слідчої (розшукової) дії за участю осіб, які підпадають під категорію «вразливих».

¹ Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства : міжнар. док. від 25 жовт. 2007 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_927.

References

- [1] Adamska-Gallant, A., Dunal, R., & Kostin, A. (et al.). (2020). *Model court*. Kyiv: Pravo-Justice. Retrieved from <https://www.pravojustice.eu/storage/app/uploads/public/60c/af4/b6a/60caf4b6a936f534182680.pdf>.
- [2] Antoshchuk, A.O., & Zamula, B.A. (2023). Certain aspects of interrogation of a minor suspect in criminal proceedings. *Law and public administration*, 1, 173-179. doi: 10.32840/pdu.2023.1.25.
- [3] Avramenko, S.M. (2017). *Investigation of the corruption of minors* (Doctoral dissertation, Kyiv, Ukraine).
- [4] Chornous, Y., Reznik, N., Samodin, A., & Nikitina-Dudikova, H. (2020). Techniques of procedural actions performance in green room environment: comparative analysis of European and Ukrainian practices. *Int. J. Adv. Sci. Technol.*, 29(6), 1109-1115. Retrieved from <https://www.scopus.com/record/display.uri?eid=2-s2.0-85083431234&origin=inward&txGid=c0b831425d5dc3df337baf9d4bf5199e>.
- [5] Haldorsson, L. (2019). *Standard 2: Multidisciplinary and Interagency Collaboration: Interagency Agreement Template and guidance*. Stockholm.
- [6] Husieva, V., Lukash, S., Krykun, V., Morhunov, O., & Shapoval, K. (2021). Conditions conducive to the domestic violence against the elderly based on the judicial and investigative practice of Ukraine. *Amazonia Investiga*, 10(46), 118-127. doi: 10.34069/AI/2021.46.10.11.
- [7] Lamb, M.E., Hershkowitz, I., Orbach, Y., & Esplin, P.W. (2008). *Tell me what happened*. Chichester: Wiley. doi: 10.1002/9780470773291.
- [8] Nadybska, O., Fedotova, H., Shcherbyna, S., Chornous, Yu., & Basysta, I. (2020). Children's rights ombudsman: experience of Ukraine and foreign countries. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*, 23(2). Retrieved from <https://www.abacademies.org/articles/Childrens-rights-ombudsman-experience-of-Ukraine-and-foreign-countries-1544-0044-23-2-476.pdf>.
- [9] Nikitina-Dudikova, H.Yu. (2022). *Forensic methods of investigation of criminal offenses against sexual freedom and sexual integrity of children*. Vinnytsia: Tvory.
- [10] Novozhylov, V.S. (2021). Prevention of secondary victimization as a task of criminal proceedings. *The issue of fighting crime*, 41, 165-181.
- [11] Orbach, Y., & Pipe, M.-E. (2011). *Investigating Substantive Issues. Children's Testimony: A Handbook of Psychological Research and Forensic Practice*. M.E. Lamb, D.J. La Rooy, L.C. Malloy, & C.Katz (Eds.). Chichester: Wiley.
- [12] Pasko, O.M., Prudka, L.M., Matienko, T.V., & Horoshko, V.V. (2022). *Professional and psychological training of pre-trial investigation personnel*. Odesa: Helvetyka. Retrieved from <http://dspace.oduvs.edu.ua/handle/123456789/5118>.
- [13] Reporting on registered criminal offenses and the results of their pretrial investigation. *Site "Office of the Prosecutor General"*. Retrieved from <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareystrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2>.
- [14] Tsymbal, P., Vlasova, G., Nikitina-Dudikova, H., Kharchenko, N., & Soroka, I. (2021). International cooperation in the investigation of sexual crimes against children. *Amazonia Investiga*, 10(40), 132-141. doi: 10.34069/AI/2021.40.04.14.
- [15] Udalova, L.D. (2007). *Theoretical foundations of verbal information in the criminal process of Ukraine* (Doctoral dissertation, Kyiv, Ukraine).
- [16] Urakov, D.R. (2023). Prevention of Crimes Against the Sexual Inviolability of Minors Through the use of the Internet. *World Bulletin of Management and Law*, 18, 61-64. Retrieved from <https://www.scholarexpress.net/index.php/wbml/article/view/1951>.
- [17] Veselskyi, V.K. (1999). *Modern problems of interrogation (procedural, organizational and tactical aspects)*. Kyiv: Pravnyk; NAVSU.

Список використаних джерел

- [1] Модельний суд : посібник / [А. Адамська-Галлант, Р. Дунал, А. Костін та ін.]. Київ : Право-Justice, 2020. URL: <https://www.pravojustice.eu/storage/app/uploads/public/60c/af4/b6a/60caf4b6a936f534182680.pdf>.
- [2] Антошук А. О., Замула Б. А. Окремі аспекти допиту неповнолітнього підозрюваного у кримінальному провадженні. *Право та державне управління*. 2023. № 1. С. 173–179. doi: 10.32840/pdu.2023.1.25.
- [3] Авраменко С. М. Розслідування розбещення неповнолітніх : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2017. 242 с.
- [4] Chornous Y., Reznik N., Samodin A., Nikitina-Dudikova H. Techniques of procedural actions performance in green room environment: comparative analysis of European and Ukrainian practices. *Int. J. Adv. Sci. Technol.* 2020. No. 29 (6 Special Issue). P. 1109–1115. URL: <https://www.scopus.com/record/display.uri?eid=2-s2.0-85083431234&origin=inward&txGid=c0b831425d5dc3df337baf9d4bf5199e>.
- [5] Haldorsson L. *Standard 2: Multidisciplinary and Interagency Collaboration: Interagency Agreement Template and guidance*. Stockholm, 2019. 40 p.

- [6] Husieva V., Lukash S., Krykun V., Morhunov O., Shapoval K. Conditions conducive to the domestic violence against the elderly based on the judicial and investigative practice of Ukraine. *Amazonia Investiga*. 2021. No. 10 (46). P. 118–127. doi: 10.34069/AI/2021.46.10.11.
- [7] Lamb M. E., Hershkowitz I., Orbach Y., Esplin P. W. Tell me what happened. Chichester : Wiley, 2008. doi:10.1002/9780470773291.
- [8] Nadybska O., Fedotova H., Shcherbyna S., Chornous Yu., Basysta I. Children's rights ombudsman: experience of Ukraine and foreign countries. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*. 2020. Vol. 23. Issue 2. URL: <https://www.abacademies.org/articles/Childrens-rights-ombudsman-experience-of-Ukraine-and-foreign-countries-1544-0044-23-2-476.pdf>.
- [9] Нікітіна-Дудікова Г. Ю. Криміналістична методика розслідування кримінальних правопорушень проти статевих свободи та статевої недоторканості дітей : монографія. Вінниця : Твори, 2022. 624 с.
- [10] Новожилов В. С. Попередження вторинної віктимізації як завдання кримінального провадження. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2021. Вип. 41. С. 165–181.
- [11] Orbach Y., Pipe M.-E. Investigating Substantive Issues. Children's Testimony: A Handbook of Psychological Research and Forensic Practice / [M. E. Lamb, D. J. La Rooy, L. C. Malloy, & C. Katz (eds.)]. Chichester : Wiley, 2011. P. 147–163.
- [12] Пасько О. М., Прудка Л. М., Матієнко Т. В., Горошко В. В. Професійно-психологічна підготовка працівників кадрів досудового розслідування : метод. посіб. Одеса : Гельветика, 2022. 352 с. URL: <http://dspace.oduvs.edu.ua/handle/123456789/5118>.
- [13] Звітність про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. *Офіс Генерального прокурора* : [сайт]. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2>.
- [14] Tsybmal P., Vlasova G., Nikitina-Dudikova H., Kharchenko N., Soroka I. International cooperation in the investigation of sexual crimes against children. *Amazonia Investiga*. 2021. No. 10 (40). P. 132–141. doi: 10.34069/AI/2021.40.04.14.
- [15] Удалова Л. Д. Теоретичні засади вербальної інформації у кримінальному процесі України : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2007. 433 с.
- [16] Urakov D. R. Prevention of Crimes Against the Sexual Inviolability of Minors Through the use of the Internet. *World Bulletin of Management and Law*. 2023. No. 18. P. 61–64. URL: <https://www.scholarexpress.net/index.php/wbml/article/view/1951>.
- [17] Весельський В. К. Сучасні проблеми допиту (процесуальні, організаційні і тактичні аспекти) : монографія. Київ : Правник ; НАВСУ, 1999. 126 с.

Psychological Peculiarities of Interrogation Tactics of Vulnerable Victims in Criminal Proceedings

PASICHNICHENKO Dmytro

Research of the Department of Criminology and Forensic Medicine of the National Academy of Internal Affairs

Kyiv, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-4290-5213>

Abstract. The purpose of the article is to highlight the tactical and psychological aspects of interrogation of vulnerable victims. Methodology. The methodological toolkit was chosen in accordance with the defined goal, the specifics of the object and the subject of research. To solve the tasks and achieve the goal, a set of methods and techniques of scientific knowledge were applied, which allowed to comprehensively investigate the object of research. Methods of formal logic (analysis, synthesis, deduction, induction, analogy, abstraction) made it possible to understand the content of the issues in more detail. Special legal methods were used in the research: comparative legal - during the analysis of norms of national legislation, scientific categories, definitions and approaches; the method of system analysis - for a comprehensive generalization of tactical techniques during the interrogation of vulnerable victims. Scientific works of foreign and Ukrainian authors, who directly or indirectly conducted research on issues related to the definition of the concept of "vulnerable victims", as well as forensic recommendations regarding them, were the means of scientific research. The scientific novelty consists in distinguishing the concept of "vulnerable victims" and researching the psychological features of interrogation with their participation. Conclusions. The need to expand the scope of application of the NISHD protocol was noted not only during the interrogation of minors, but also during the implementation of this investigative (search) action with the participation of persons who fall under the category of "vulnerable".

Keywords: criminal proceedings; forensic tactics; criminalistics; tactical reception; interrogation; vulnerable victims; international recommendations.